

Valentino Kuzelj, Domeniko Kvartuč, Sonja Cindori, Zrinka Erent-Sunko, Ana Horvat Vuković, Jasminka Lažnjak, Matija Miloš i Tajana Petrović, *Socijalna država kao temeljna vrijednost suvremene Republike Hrvatske*, ur. Valentino Kuzelj, Zrinka Erent-Sunko i Sonja Cindori, Udruga Pravnika, Zagreb, 2023., 368 str.

Knjiga *Socijalna država kao temeljna vrijednost suvremene Republike Hrvatske* predstavlja zbir radova proizišlih iz dugogodišnjeg istraživačkog rada Valentina Kuzelja sa suradnicima. Knjiga je objavljena u nakladi Udruga Pravnika, a posvećena pokojnoj Jasni Mikas, hrvatskoj braniteljici iz Domovinskog rata. Urednici navedene knjige su Valentino Kuzelj, student Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, te Zrinka Erent-Sunko i Sonja Cindori, profesorice na istome Fakultetu. Knjigu su recenzirali prof. dr. sc. Ana Štambuk sa Studijskog centra socijalnog rada Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, prof. dr. sc. Vilma Pezelj s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu, izv. prof. dr. sc. Emina Jerković s Pravnog fakulteta Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku i dr. sc. Vedran Zlatić s Pravnog fakulteta Sveučilišta u Splitu.

Prije svega valja predstaviti strukturu same knjige. U uvodnom dijelu nalazi se *Predgovor* urednika Valentina Kuzelja (str. i.–v.), nastavno na koji slijede životopisi urednika i autora te informacije o recenzentima (str. vii.–xv.). Nakon toga slijede *Sadržaj* (str. xvii.–xviii.) i *Prošireni sadržaj* (str. xix.–xxii.). Središnji dio knjige sastoji se od sedam cjelina (uključujući uvodna razmatranja i zaključno poglavlje) koje sadrže ukupno petnaest poglavlja (str. 1.–312.). Na kraju knjige nalaze se *Popis literature* (str. 313.–352.), *Kazalo pojmova* (str. 353.–357.) i *Kazalo imena* (str. 359.) te *Naglasci iz recenzija* (str. 361.–366.) i *Pogovor* urednice Zrinke Erent-Sunko (str. 367.–368.).

Središnji dio knjige počinje *Uvodnim razmatranjima* u kojima se nalazi rad Valentina Kuzelja „Hrvatski socijalni Ustav u očekivanju svojih *herojskih sudaca*“ (str. 3.–38.) u kojem autor, uz naznačavanje istraživačkog okvira za poglavlja koja slijede, navodi da, iako zakonodavac ponekad u svom normativnom djelovanju ne postupa u skladu sa zahtjevima koja mu ljudska

(a napose socijalna) prava postavljaju, već i samo njihovo postojanje u Ustavu i prihvaćenim i potvrđenim otvara prostor optimizmu u očekivanju aktivnije (ustavno)sudske obrane temeljnih socijalnih prava, ali i ističe potrebu aktivnijeg sudskog angažmana u tom području.

U sljedećoj cjelini pod nazivom *Razvoj socijalne državnosti i suvremene refleksije u globaliziranom svijetu* obuhvaćena su tri poglavlja: „Apologija socijalne države nasuprot institucionalizaciji nejednakosti u neoliberalnom poretku“ autora Valentina Kuzelja (str. 41.–60.), „Uloga nacionalnih socijalnih država u očuvanju i zaštiti socijalnih vrijednosti u kontekstu neoliberalnog globalnog poretka“ suautora Domenika Kvartuča, Valentina Kuzelja i Tajane Petrović (str. 61.–74.) te „Reafirmacija vrijednosti i redefinicija sadržaja socijalne države u novom stoljeću“ suautora Sonje Cindori i Valentina Kuzelja (str. 75.–95.). U prvom radu autor razmatra koncept socijalne države naspram institucionalizaciji nejednakosti u neoliberalnom poretku, u drugom autori analiziraju negativne posljedice procesa globalizacije i dovode ih u vezu s nacionalnim porecima koji trebaju pronaći mehanizme za suzbijanje istih, dok u trećem radu autori razmatraju neoliberalnu kritiku koncepta socijalne države i naznačuju smjernice kako se približiti aktivnijem (skandinavskom) modelu.

U trećem dijelu knjige, naslovljenom *Socijalna prava kao izraz socijalne orijentiranosti hrvatskog društva* nalazi se poglavlje „Obrana egalitarnih vrijednosti u suvremenom hrvatskom društvenom i ustavnopravnom poretku“ suautora Domenika Kvartuča i Valentina Kuzelja (str. 99.–115.). U navedenom radu autori brane egalitarne vrijednosti suvremenog hrvatskog društva analizirajući tzv. teoriju *egalitarnoga sindroma* Josipa Županova.

Slijedi cjelina *Nerazriješen odnos napetosti između socijalnih prava i fiskalnoga suvereniteta zakonodavne vlasti* u kojoj je zastupljeno poglavlje Valentina Kuzelja „Zabrana referenduma o proračunskim pitanjima u hrvatskoj i poredbenoj perspektivi“ (str. 119.–136.). Navedeno poglavlje je poredbene naravi u kojem autor istražuje ustavnopravne zabrane referendumske odlučivanja o proračunskim, fiskalnim, odnosno financijskim pitanjima u komparativnim ustavnim uređenjima, s posebnim osvrtom na praksu hrvatskog Ustavnog suda.

Iduća cjelina, naslova *Normativni značaj i (ustavno)sudska zaštita socijalnih prava*, obuhvaća pet poglavlja, a započinje radom Valentina Kuzelja „Normativni konstitucionalizam i jamstvo socijalnih prava u ustavnoj državi“ (str. 139.–162.) u kojem autor istražuje granicu do koje ustavno sudstvo može ići u zaštiti socijalnih prava, a da ne pokuša supstituirati zakonodavca. Nastavno na to slijedi poglavlje Valentina Kuzelja i Ane Horvat Vuković, naslova „Ustavno-identitetska ukorijenjenost socijalne pravde u Republici Hrvatskoj“ (str. 163.–183.), u kojem iznose tezu da proaktivnu zaštitu ustavno-identitetskih odrednica socijalne države i pravde ne treba shvatiti kao narušavanje europskog zajedništva, već kao doprinos izgradnji socijalno pravedne i ujedinjene Europe. U sljedećem poglavlju, naslova „Konstituiranje socijalnog tržišnog gospodarstva u Republici Hrvatskoj“ (str. 185.–193.), Valentino Kuzelj i Domeniko Kvartuč dovode koncept socijalne države u usku vezu s izgradnjom socijalnog tržišnog gospodarstva, ali i s ustavnim načelom pravednosti poreznog sustava u Republici Hrvatskoj. Zatim u poglavlju naslova „Imperativni zahtjev ostvarenja socijalne pravde u Republici Hrvatskoj“ (str. 195.–216.) Valentino Kuzelj, Sonja Cindori i Ana Horvat Vuković govore o ustavnoj i međunarodnoj odgovornosti hrvatskog zakonodavca da uspostavi socijalnu državu te ispituju narav socijalne države i socijalne pravde te pojedinačnih socijalnih prava sukladno praksi hrvatskog Ustavnog suda. Cjelina završava radom Valentina Kuzelja „Ustavnosudska zaštita socijalnih prava – pouke hrvatskom Ustavnom sudu iz njemačke prakse“ (str. 217.–242.) u kojem analizira ulogu hrvatskog Ustavnog suda u ostvarenju socijalnih prava na razmeđi konstitucionalizma i globalizacije te koje mehanizme bi on mogao preuzeti od onog njemačkog kako bi zaštita socijalnih prava u Hrvatskoj dosegla višu razinu.

Sljedeća cjelina, pod nazivom *Uloga ustavnog koncepta socijalne države u zaštiti prava siromašnih osoba, radnika i poreznih obveznika*, sadrži tri poglavlja. U prvom, naslova „Ustavotvorčeva vizija socijalno pravednoga poretka i zaštita dostojanstva siromašnih osoba – je li vrijeme za napuštanje kažnjavanja prosjačenja i skitnje?“ (str. 245.–260.), Zrinka Erent-Sunko, Valentino Kuzelj i Domeniko Kvartuč dovode u vezu načela socijalne države s osiguranjem minimuma egzistencije i dostojanstva siromašnih osoba te ističu nužnost napuštanja prekršajnog sankcioniranja prosjačenja i skitnje u pozitivnom hrvatskom zakonodavstvu. Slijedi rad Domenika Kvartuča,

Valentina Kuzelja i Jasminke Lažnjak „Identitet radnika u eri novih (nesigurnijih) oblika rada“ (str. 261.–282.), a već naslov naznačuje da se autori bave položajem radnika u tzv. netradicionalnim (ili nestandardnim) oblicima rada. Posljednji rad ove cjeline nosi naslov „Ostvarenje i zaštita ustavnog ideala porezne pravednosti u svjetlu zahtjeva socijalne države“ (str. 283.–302.), a u njemu Matija Miloš i Valentino Kuzelj istražuju i preispituju vezu između socijalnih prava zajamčenih hrvatskim Ustavom i poreznog sustava Republike Hrvatske.

Naposljetku, Valentino Kuzelj i Zrinka Erent-Sunko u zaključnom dijelu, naslovljenom „Zaključne napomene“ (str. 305.–312.), ukazuju na najvažnije misli i zaključke sadržane u prethodnim poglavljima knjige.

Kad govorimo o jednakosti za sve ljude, neizbježno je i ključno spomenuti koncept socijalne pravde. Kako bi svaki pojedinac bio tretiran s poštovanjem i bez diskriminacije potrebna je aktivna implementacija socijalnih prava kroz zakonodavstvo i druge mehanizme socijalne zaštite. Pritom je nužno dovesti u vezu zahtjeve koji proizlaze iz načela socijalne države s političkim i ekonomskim sustavom. Upravo to čine autori radova sadržanih u ovoj knjizi, ukazujući na neke od krucijalnih problema hrvatskog pravnog sustava i pronalazeći adekvatna rješenja za što bolju i kvalitetniju realizaciju Ustavom zajamčenih socijalnih prava u Republici Hrvatskoj. Slijedom navedenog, knjiga, a i sam znanstveni i istraživački rad Valentina Kuzelja sa suradnicima, od velike su važnosti za šire čitateljstvo, a pogotovo za studente i druge istraživače koji proučavaju ili će tek početi proučavati socijalnu funkciju države i koji će se zalagati za što aktivniju i pravedniju primjenu socijalnih prava u društvu.

Mihaela Slunjski*

---

* Mihaela Slunjski, studentica Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu i predsjednica Udruge Pravnici, e-mail: slunjski.mihaela3@gmail.com.